

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Брой 6/2010

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТЕН

Проект „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциални Местни инициативни групи (МИГ) на територията на Общините Белово, Септември и Велинград“

Стратегия за местно развитие на територията на общините Белово, Септември и Велинград

Този стратегически документ е създаден по проект „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциални местни инициативни групи на територията на общините Белово, Септември и Велинград“. Използвайки подхода ФОРУМ-ЛИДЕР участниците изградиха инициативна група, представяща интересите на обществото и формираха общата визия за развитие на МИГ „Белово, Септември, Велинград“.

I. Описание на МИГ

1. Общини/територии в територията на МИГ¹

МИГ обобщава в себе си трите общини Белово, Септември и Велинград (по-нататък в този документ за краткост наричани МИГ, територията и/или район). В географско отношение територията е разположена на пресечната точка на планините Рила, Родопи и Средна гора и Горнотракийската низина. Средната надморска височина е 1263 м., като най-ниската точка е с надморска височина 220 м. (с. Ковачево, Община Септември), а най-високата – вр. Славов връх, Община Белово – 2306 м. Територията на трите общини е обхваната от три геоморфоложки области, характеризиращи техния релеф. Средногорието, включващо Средна гора, и Рило-Родопският масив, включващ Рила и Родопите, характеризират планински характеристики на района, и Горнотракийско-Тунджанската подобласт, разположена между гореспоменатите две области, оформя низинни характеристики.

Общата територия на района е 1 498 791 км², като територията на община Белово е 346 356 км², на община Велинград е 803 063 км², а на община Септември - 349 372 км². По административно разположение се намира в Южен Централен район за планиране и в югозападната част на Пазарджишка област. Вътрешните граници, освен тези, на които са трите, влизачи в МИГ, са с общините Лесичово, Пазарджик, Ракитово и Батак. Външни граници са: Софийска област (община Костенец), Благоевградска област (общините Якоруда, Белица, Банско, Гърмен и Сатовча) и Смолянска област (община Доспат). Районът обхваща петте града Белово, Велинград, Сърница, Септември и Ветрен; и 42 села. Населеното място с най-голямо население е гр. Велинград – 23 686 души, а с най-малко – с. Долно Вършило, община Септември, с 13 души. Общо населението на територията наброява 78 199 човека, а неговата гъстотата е приблизително 52 човека/км².

2. Карта на територията

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

3. Организационна структура на МИГ

- състав на МИГ и на управителния орган - състав и отговорности; членове:

Общото събрание (ОС) е върховен колективен орган на Сдружението. Състои от 41 членове – 32 физически и 9 юридически лица, с постоянен адрес и седалище на територията на МИГ. Основните компетентности на ОС са описани в 1.5. *Механизъм за взимане на решения.* Икономическите партньори са 11 (26,9%); неправителствения сектор (НПО и читалища) са 6 (14,6%); представителите на публичния сектор са 16 (39 %); физическите лица са 8 (19,5%). Жените са 19 (46,34 %), а младите хора до 35 години са 12 (29,27 %). Правата и задълженията на членовете на МИГ са описани в чл.10 и чл.11 от Устава на МИГ.

Управителният съвет (УС) се състои от 9 лица, членове на Сдружението. В УС от публичния сектор са 3-ма (33,33%) - двама зам.-кметове и един кмет. Другите членове на УС са шест (66,67%) - по двама от всяка община. Те представляват: икономическия сектор (три ЕТ - услуги и земеделски бизнес), един от сектора на читалищата и две физически лица. УС се избира от ОС с мандат от 5 години. Основните компетентности на УС са описани в 1.5. *Механизъм за взимане на решения.*

- организационна структура/схема (Приложение 14.2 към СМР)

4. Управление на МИГ

- управителен орган: УС има представителната власт на МИГ. Председателят на УС се избира за срок от 5 години. Той организира подготовката и провеждането на заседания на УС, осъществява публичното представителство на Сдружението и представлява сдружението до избирането на Изпълнителен директор (ИД). За оперативност, представителната власт на Сдружението е съсредоточена в ИД, който се отчита и се контролира от УС и ОС.

- описание на позициите и изискванията за ИД и персонал: УС назначава чрез конкурс ИД на пълен работен ден. При избор на ИД се спазват изискванията: завършено висше образование; минимален професионален стаж 5 години; най-малко две години управленски опит; опит в реализиране на проекти. Останалите членове на оперативния екип на МИГ са:

- Асистент на пълен работен ден;
- 2-ма експерти по прилагане на СМР на трудов договор;
- Счетоводител на пълен работен ден.

Допълнително ще се наемат експерти на граждански договор за целите на прилагането на СМР с функции по информиране, консултации и мониторинг.

- правата, задълженията и отговорностите на всички, заети в управлението на МИГ (длъжностна характеристика), са разписани в Приложение 21 от общия пакет;

5. Механизъм за взимане на решения

- процедури: ОС се провежда най-малко един път годишно. Свиква се от УС с покана и дневен ред или при писмено искане на 1/3 от членовете. Решенията на ОС се вземат с мнозинство от присъстващите с изключение на въпроси, съгласно чл. 26, ал.1, т.1 и 4 от Устава, които се вземат с мнозинство на 2/3 от присъстващите. УС се свиква и ръководи от Председателя най-малко един път на три месеца, както и при писмено искане на 1/3 от членовете на УС. Заседанието на УС е редовно, ако на него присъстват най-малко 2/3 от членовете му. УС взема решения с обикновено мнозинство от присъстващите, освен в случаите по чл.14 ал.2 и чл.31 т.3 и 6 от ЗЮЛНЦ, които се вземат с мнозинство от всички членове.

Пълномощията на органите на управление по прилагане на СМР са заложили в Устава. Стратегическите документи на сдружението (СМР, годишен бюджет и доклад) се разработват последователно от ИД и

УС и се одобряват окончателно от ОС. Изборът на проекти по СМР се ръководи от УС, който назначава Комисия за избор на проекти (КИП). УС, КИП и Звеното за администриране на МИГ (ЗАМИГ) отчитат кампанията по избор на проекти пред ОС. В правилата за прилагане на СМР е предвидена Комисия за контрол и мониторинг по прилагане на СМР, която се назначава от УС.

Всички процедури за вземане на решения, касаещи прилагане на СМР, са описани подробно в *Приложение 14.3 от СМР – Вътрешни правила за прилагане на СМР.* Те уреждат процедурите за прилагане на СМР, условията и реда за кандидатстване, оценка и одобрение на заявления, мониторинг и проверки на място, подкрепата и информирането на получателите на помощта, както и докладването до РА.

- участници:

ОС: Приема, изменя и допълва устава; Избира и освобождава членовете на УС; Взема решения за преобразуване и прекратяване на Сдружението; Взема решение за членство в други организации; Приема СМР и нейния бюджет; Приема бюджет и отчет за дейността на Сдружението;

УС: Осигурява изпълнението на решенията на ОС; Приема членове; Избира от състава си Председател на УС; Избира с конкурс и освобождава ИД; Избира и освобождава КИП по СМР; Взема окончателни решения за финансиране на проекти по СМР; Взема решения относно СМР и нейния бюджет и ги предлага за одобрение на ОС; Приема организационна структура, правилник и процедури за функционирането на изпълнителните органи на Сдружението, включително по прилагането на СМР;

Програма за развитие на селските райони
Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

Издание на Сдружение „Център за обучение и услуги“

Предпечатна подготовка и Печат
НИТОС

Настоящото издание се реализира в рамките на проект
„Придобиване на умения и постигане на обществена
активност за потенциални Местни инициативни групи (МИГ)
на територията на Общините Белово, Септември и Велинград“

Сдружение „Център за обучение и услуги“
бул. „Ал.Стамболийски“ №8 п.к. 140
тел./факс: 034/ 44 23 89
e-mail: office@iga-bg.org
www.migbelovo.hit.bg

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Председателят на УС: Свиква и ръководи заседанията на УС; Представява МИГ до избирането на ИД;
Изпълнителният директор - ИД: Управлява програмната и финансовата дейност на МИГ и я представява; Подготвя и внася в УС СМР и бюджет; Извършва и одобрява текущите разходи; Сключва договори; Осигурява изпълнението на решенията на УС.

II. Процес на разработване на стратегията – методология и подход

1. Описание на процеса – подход и стъпки

В процеса по дефиниране на заинтересованите страни бяха използвани разнообразни принципи (*консенсусни решения; прозрачност на всички дейности и решения, чувствителност към реалните проблеми на населените места*), методи и подходи:

- Използвани методи: *дискусия; информационен ден; лични срещи; общи информационни срещи; индивидуален подход; мотивиране на всички заинтересовани страни; проактивни методи на обучение и информиране; учене чрез правене; пренасяне на добри практики.*

- Основен метод на работа бе *подхода ФОРУМ-ЛИДЕР*. Бе използван модела, разработен по проект на АСА (финансиран от ШАРС-2005–2007г.). ФОРУМ-ЛИДЕР представлява поредица от обществени дискусии, открити за всички граждани и представляващи всички заинтересовани страни. Подходът се основава на провеждането на структурирани дискусии, в които заинтересованите страни са представени на отделни работни маси.

- Широко се използваша формуляри за обратна връзка, на база на които се изготвяше анализ.

- За по-успешно идентифициране и въвличане на заинтересованите страни се разработи Комуникационен план.

Най-общо процесът премина през **4 основни етапи:**

Подготвителен (1-2 месец) – сформирани оперативни групи; подготвени информационни срещи; промоциране в медиите; изготвен дизайн на WEB site;

Разработване на СМР и информационни дейности (3-8 месец) – проведени обучения за потенциални членове на МИГ и за местни лидери по подхода ЛИДЕР; информационни дни за активизиране участието на населението; първите 3 сесии по ФОРУМ-ЛИДЕР; информационни семинари за дискутиране на СМР; публикувани и разпространени - листовки, плакат, брошури и два броя бюлетин; изработено лого на МИГ.

Учредяване и регистрация на МИГ. Приемане на СМР. Кандидатстване пред МЗХ (8-14 месец) – проведени информационни семинари за дискутиране окончателния вид на СМР; проведени две сесии ФОРУМ-ЛИДЕР; приета СМР; учредяване на МИГ; кандидатстване на МИГ пред МЗХ.

Укрепване на МИГ (11-20 месец) - продължават обученията за членове на МИГ; продължават информационни срещи за популяризиране на СМР; учебно посещение за членове на МИГ в страна от ЕС с опит в подхода ЛИДЕР.

Основни стъпки за разработване на Стратегията за местно развитие:

- В периода 03-21.08.2009 г. бяха проведени 10 работни срещи на цялата територия на МИГ и сформирани три оперативни групи: Белово – 9 души, Септември – 5 души и Велинград – 8 души, с по един помощник - модератор за всяка. Тези групи извършиха основната работа в реализацията на метода ФОРУМ-ЛИДЕР, разработването на СМР и създаване на МИГ;

- В периода 24.08-01.09.2009 г. се проведеха 3 общи информационни срещи на територията на МИГ, на които бяха представени дейностите и детайлите на процеса по разработване на СМР. На срещите бяха

обособени „работни маси“. Участваха 224 души, представители на общинската администрация, земеделски и образователен сектор, местният бизнес и членове на местни НПО;

- В периода 25.08-13.11.2009 г. се проведеха 4 обучения с 40 участника за потенциални членове на МИГ. Обучаемите бяха членове на оперативните групи и на „работните маси“;

- В периода 10.09-15.12.2009 г. бяха проведени 4 обучения с 87 участника за местни лидери;

- В периода 07.09-16.11.2009 г. бяха проведени 10 информационни дни с 494 жители от територията на МИГ, на които беше предоставена информация за ПРСР и подхода ЛИДЕР.

- В периода 18.11.2009 г. – 31.03.2010 г. бяха проведени 5-те сесии по подхода „Форум – ЛИДЕР“. Всички участници бяха разпределени в „работни маси“. На първата сесия бяха приети принципи и правила за провеждане на форум сесиите и беше изготвен SWOT анализ на територията на МИГ. На 2-ра и 3-та сесия бяха формулирани цели, приоритети и мерки на СМР. На 4-та сесия беше учреден МИГ, приет устав, избран УС. На 5-та сесия бе обсъдено организационното устройство и функциите на МИГ, отделни детайли от стратегията и нейния бюджет. Във всички сесии участваха 266 души от оперативните групи, местната власт, бизнеса, неправителствения сектор, етнически общности, медиите. Между сесиите се провеждаха работни срещи за обобщаване на резултатите от SWOT анализа, целите, приоритетите, мерките;

- В периода 11.01 – 20.07.2010 г. бяха проведени 3 информационни семинара със 154 участника за запознаване на местната общност, неучаствала във ФОРУМ-ЛИДЕР с работният вариант на СМР. През същия период се проведеха 3 информационни семинара със 142 участника за представяне на окончателният вариант на СМР. По време на семинарите бяха използвани формуляри за обратна връзка за определени детайли от СМР.

2. Партньори в разработването на стратегията

- **Местната власт** – трите общини включиха свои експерти в оперативните групи и „работните маси“; участваха активно в сесиите по ФОРУМ-ЛИДЕР, както с предоставяне на подходящи зали, така и с различна информация при извършване анализа и формиране на приоритетите. Трите общини определиха свои координатори за участие в процеса, които бяха основна връзка през целия процес и осигуряваха непрекъснат поток от информация, който се използваше в отделните направления на Стратегията.

- **Икономическият сектор** бе представен различно в различните части на територията и в различните етапи на процеса. В Белово активно участваха представители на ЕТ „Иванка Петрова - 44“, които осъществяваха координацията с местния земеделски и неземеделски бизнес. Във Велинград в началото на процеса участваха Съюзите на картофопроизводителите и хмелопроизводителите. В последствие се присъедини и Съюза на хотелиерите. В община Септември активно се включи земеделския бизнес - ЕТ „МАРИРУС“ и фермери от територията, както и представители на хотелиерски и ресторантьорски бизнес - ЕТ „Елидере“ ЕООД. Част от представителите на икономическия сектор участваха активно през целия период и бяха избрани в УС.

- **Неправителствен сектор (читалища) и физически лица** - по-активно участие от НПО сектора имаха представителите на Белово и Велинград. Агенцията за регионално развитие - Велинград участва активно във всички форум сесии и предостави ценна информация от различни проекти. Няколко читалища от Белово и Велинград бяха водещи със своите представители в оперативните групи.

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

3. Консултанти и фасилитатори

- Като експерти за разработване на СМР - група II участваха Марина Манолчева и Димитър Русинов. Те извършиха дейности по събиране и анализ на информацията, преглед на съществуващите плановете, стратегии и официални документи за територията, описанието „статуса“ на територията. Разработване на първоначалния и окончателен вариант на СМР, информиране обществеността за СМР.

- Като експерт по административно устройство – група III участва Димитър Русинов. Той подпомогна процеса по учредяване на МИГ и участва активно в обученията, организационното изграждане и промоцията на МИГ.

- Като експерт модератор – група I участва Лучко Македонски. Той изготви анализ на заинтересованите страни, отговаряше за комуникацията с партньорите и участниците; участваше в обученията, информационните дни и сесиите като убеждаваше и мотивираше, даваше информация за актуалната ситуация;

- Като експерти по подготовка и провеждане на обученията и информиране - група IV участваха Дочо Михайлов и Цвета Петкова. Дочо Михайлов подготви дизайн на обучителните програми и имаше неограничена роля при подготовката и провеждането на сесиите по ФОРУМ-ЛИДЕР. Цвета Петкова разработи Комуникационен план на целия процес и участва в обученията.

III. Описание на ситуацията

1. Събрани и оценени данни за територията

Природни и материални ресурси

На територията на МИГ, с потенциал за използване, са множество природни и туристически ресурси. Град Велинград е основен туристически център, известен с минералните си води. Това е довело до създаването на голямо количество хотели и бази в града, възползващи се от природния ресурс. В останалата част на община Велинград, както и на територията на общините Белово и Септември също съществуват минерални извори, чието използване е ограничено и се свежда до остарели бани, минерални плажове и за бутилиране на минерална вода. Планинските характеристики на региона дават множество природни места за отдих, спорт и културни дейности. Жителите на територията, както и нейните посетители, могат да посетят, както развиващи се дестинации за туризъм и отдих, така и неразвити такива. Като цяло туристическа инфраструктура е недоразвита и е предимно с ниско качество на ниво структура и суперструктура и на ниво услуги.

Климатът в региона е преходно-континентален в равнинните части и планински в източните склонове на Рила и високите части на Родопите. Зимните месеци се характеризират със сравнително мек климат, ранна пролет и късна и топла есен. Характерно за района около град Велинград е високият брой на средно слънцегреене – 215 дни в годината. Средната годишна температура за района е 11.3°C, а годишните валежи се равняват на около 550 мм/км².

Основните почвени видове на територията са канелено-горски, канелени подзолисти горски почви, кафяви горски почви и планинско-ливадни почви. Ливадните видове почви са представени от алувиални, алувиално-ливадни, делувиално-алувиални, и делувиални. Споменатите почвени видове характеризират добро естествено плодородие. Подходящи култури за отглеждане биват: зърнено-житни, технически, картофи, хмел и трайни насаждения (овощки и лозя). Основна част от територията на общините Белово и Велинград са заети от горски фонд и оставя община Септември като единствена, разполагаща с по-голям фонд обработваема земя. Община Септември е също така с репутацията на лозаро-винарски регион.

Районът е богат на води и водоизточници. Главни водосборни реки са река „Марица“ и нейните притоци – река „Яденица“ и река „Чепинска“, както и река „Доспатска“. В и около района са построени многобройни каскади, микроязовири и язовири, които го снабдяват с вода. Истинско богатство за района са минералните извори, които са силно концентрирани в община Велинград и по-слабо в общините Септември и Белово. Общото количество водни площи на територията се простира на 32,880 декара. Въпреки сравнително високите капацитети на водни ресурси в региона, те не се оползотворяват пълноценно заради недоизградена, износена и неотговаряща на съвременните стандарти за сигурност и безопасност водопроводна мрежа.

Територията се характеризира с голямо разнообразие на животинските видове. Естествената фауна е разнообразна на видове. Много от тези видове са вписани в книгите за защитени видове заради техните специфичност или заради заплахата от изчезване. Тяхната важност е както от национално, така и от европейско и световно ниво. Към тях спадат безгръбначни, влечуги, птици, бозайници и насекоми.

Районът е и с изключително богата растителност. Големите планински и горски фондове, не позволяват основна част от територията да бъде използвана за земеделие, което обяснява множеството срещани се диворастящи растителни видове, включващи дървета, храсти, треви, билки и гъби. В региона има редица защитени зони заради уникална и рядка флора.

Въпреки естественото си богатство не се набляга на запазването на качествена екологична среда. Въздухът е единственият фактор, който е в или под нормалните норми на замърсяване, но дори и този факт се дължи на липсата на големи предприятия и планинските и горски характеристики на територията. Водите и почвите, с изключение на отделни защитени и трудно достъпни територии, се замърсяват безпрецедентно. Заради липса и/или недоизградена система за водоснабдяване и канализация множество замърсени води и отпадъци се изхвърлят директно в реки и/или в почвите. Канализационните мрежи и водните площи нямат изградени пречиствателни инсталации, пречистващи замърсените води. Природата допълнително се занемарява поради липсата на ефективна политика относно отпадъците и тяхното изхвърляне. Съществуват множество незаконни сметища и постоянно се създават нови такива. Общинските и държавни служби не действат ефективно за затваряне и санкциониране на създадените сметища. Последните не действат ефективно и при контрола на съществуващите сметища, като инспекцията се свежда до предварително планираните проверки. Наблюдава се слабо задвижване на контрола, където чрез контролни действия един от основните замърсители в региона се санкционира и принуждава да изгради собствено сметище и да контролира по-ефективно пречиствателните си инсталации. Един добър пример, който се явява недостатъчен за коригиране на ситуацията на целия район.

Обществени и социални данни

В историческа насока има свидетелства за историческо наследство още преди новата ера. Общините Велинград и Белово са били населявани от тракийските племена беси и сатри, а територията на община Септември от одрисите. Регионът е бил свидетел на много битки между римляни, траки, гърци, българи, византийци и турци. Всяка нация е оставяла трайна културна и историческа следа в региона, спомогнала за формирането на съвременния обществен облик.

По данни на НСИ за 2001, от общо население 83 663 души, като българи се самоопределят 69 634 души, като турци – 6 200, а като роми – 5 587 души. По отношение на религията, по данни на НСИ за 2001, като християни са се самоопределили 59 305 души, а като

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

мюсюлмани – 21 070. Основна част от мюсюлманското общество, както и турско и ромско, са концентрирани в община Велинград. В региона се наблюдава високо ниво на толерантност между различните подобществени групи. За 2008 г. от територията са се изселили 911 души и са починали 1104 души. За същата година заселилите се наброяват 727, а броят на живородените е 855 души, което свежда естествения прираст до 433 души (-249, без да се включва миграцията). Данните за живородени и умрели за 2009 г. са респективно следните: 898 души и 1067 души, което свежда естествения прираст за годината (без да се взема предвид миграцията) до 169 души.

По отношение на здравеопазването: Основните здравни заведения са концентрирани в градовете и общинските центрове. В селата за здравето на населението се грижат или посещаващи лекари или лекари на щат с многофункционални кабинети. И двата варианта водят до понижено здравеопазване в селските райони поради липса на медицинска помощ или профилирана такава. До понижено ниво на здравеопазването водят и остарялата/нефункционална техника и недостатъчната професионална квалификация на медицинския персонал.

По данни на НСИ за 2008-2009 г., детските градини в региона са били 25 броя с общ капацитет от 2087 места. В тях е работил персонал от 182 души и е обслужвал 94 детски групи с общо 2 071 деца. Училищата в региона са 34, обхващат от 1 до 13-ти клас и такива, даващи 2^{ра} и 3^{та} професионална квалификация.

Организираните в региона културни мероприятия са на годишна ротация и са свързани предимно с отбелязването на религиозни и национални дати. Основни събития са „Общински преглед на народното творчество“ на община Белово, кукерството в селата около град Септември и фестивалите „Велинградски празници на културата“ и „Балкански фестивал на класическата китара“. Основни поддръжници на културата и „живото“ наследство са читалищата. Към тях са сформирани различни на брой и насока формации и самодейни инициативи. Някои от тях са с насоченост автентичен фолклор, църковни песнопения, художествено слово, обработен фолклор, сценични и модерни танци, театрални групи, литературни клубове, езици, пиано и други. В региона съществуват музеи от типа на къщи, обществени сгради и религиозни паметници с историческо значение. Във Велинград има исторически музей и художествената галерия.

Спортът в региона е със сравнително добро ниво на развитие. Има множество спортни съоръжения, спортни клубове и дружества. Въпреки това основна част от съоръженията са в лошо състояние и са негодни за провеждане на състезание. Съществува необходимост от основни ремонтни дейности и осъвременяване както на самите бази, така и на поддържащите съоръжения. Също така е необходимо разнообразяване и увеличаване на спортната база. Трябва да се наблегне на привличането на обществото към спортните дейности. Това привличане е необходимо в две насоки - участие в спортни дейности и привличане на спонсорство към спортните дружества и съоръжения. За спомагане постигането на резултати в двете насоки биха могли да се привличат спортни състезания и посещения на професионални спортни клубове в съществуващите бази.

Икономически и технически данни

Като цяло територията е бедна на горивно-енергийни и рудни ресурси. Основно се добиват рудни и нерудни материали за строителната промишленост. В района на град Ветрен има неразработено изключително рядко находище на зелено габро. Община Велинград е основен доставчик на колофон за страната. Азбестовите находища на територията представляват 32%, а тези на мрамор - 10% от националните запаси.

По данни на НСИ за 2007 г. промишлените фирми в региона

наброяват 277 и сформират близо 5% от нетните приходи в област Пазарджик. Основните насоки на промишления сектор в региона са производството на електроенергия, дърводобивна и дървопреработвателна промишленост и хранително-вкусовата промишленост. Интерес предизвикват отраслите: Селско, ловно и горско стопанство; Производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия; Строителство; Хотели и ресторанти; и Операции с недвижими имоти, наемодателна дейност, бизнес услуги. Въпреки конфиденциалната информация на някои от данните, следващите приблизителни проценти правят впечатление за активна икономическа дейност с изключителен потенциал за развитие. При общ брой 1 602 предприятия на територията на МИГ, 347, или 21,66%, са в споменатите по-горе сфери на дейност. Впечатление прави хотелиерство и ресторантьорство със 150 регистрирани фирми, като близо 50% от тях са във Велинградска област. Като цяло за региона, сферата регистрира и най-голяма инвестиция в ДМА със своите 13.31%, а петте споменати по-горе обобщават общо 27,61% от общото за МИГ. Като допълнение, те са регистрирали 14.93% от общата продукция, което е довело до съставяне на 12.21% от общите приходи. Тези данни, погледнати от друга страна, показват, че процентът приходи от дейността се равнява на 148.25% от произведената продукция, или на 48.25% печалба след нейната реализация. В крайна сметка, печалбата на фирмите (включително инвестициите в ДМА) се равнява на 166 104 000 лв., или на 33.37% от общите приходи.

По отношение на земеделието, основна част от общините Белово и Велинград са заети от горски фонд, което оставя 26.1% на Белово и 13.3% на Велинград като стопански фонд. От друга страна територията е предимно равнинна и полска като площта на обработваемата земя обхваща 171,131 декара. Основна част от площта на МИГ, намираща се на територията на общините Белово и Велинград, се ползва за мери, пасища и трайни култури, докато на територията, намираща се в община Септември, се отглеждат зърнено-житни, фуражни, технически (тютюнопроизводство) и зеленчукови култури. Отскоро се възстановяват и правят проучвания за нови трайни насаждения, което създава благоприятна среда в насока лозарство, особено с репутацията на региона като лозаровинарски. Животновъдството е облагодетелствано да се развива, тъй като планинската територия дава множество естествени пасища. Въпреки това, животновъдството в региона не е достатъчно развито. Множество от стопанствата, приблизително 90%, отглеждат малък брой животни, 2-3 крави и/или 4-5 овце. Тяхната продукция е предимно за лично ползване и остатъкът е продаван на официалните млекоизкупуващи фирми или на нерегламентирани пазари. Като цяло може да се сметне, че аграрният сектор на територията не е оптимално развит. Това е породено от множество фактори, които влияят негативно на сектора. Преминаването към пазарна икономика и възвръщането на земите ги разпокъса и ги предостави на техните правни собственици. Множество от тях не са се занимавали и/или не желаят/не могат да се занимават със земеделие, което довежда до занемаряване на насажденията. От друга страна държавните и частни институции, поддържащи напоителните системи, не се справят с тяхната поддръжка и това води до неефективно и/или невъзможно ползване на напоителните системи. Също така много от дребните фермери са имали неползотворен и неприятен контакт с кооперативни организации. Вследствие на това отказват коопериране. Оттам идва и невъзможността на земеделците да закупят и използват съвременна техника, която би намалила техните разходи и би допринесла за повишен доход от продукция. В допълнение, след присъединяването на България към Европейския съюз (ЕС) се прилагат стандарти за качество, които са непознати и непосилни

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

за малки и средни стопанства. По този начин нивото на продукция спада и довежда до ориентирани на повечето стопанства към сивия сектор на икономиката.

Основно богатство в насоченост туризъм са минералните извори. Множество от изворите на цялата територия са концентрирани в град Велинград, което е позволило на града да се открие като „спастолицата на България“, а туризмът да бъде основен икономически сектор. За жалост, обаче, в останалата част от територията не се набляга на развитието на туризъм. Въпреки това, на цялата територия на МИГ съществува ресурсно богатство за развитие на различни видове туризъм. Районът е богат на природни ресурси, но за жалост те не се използват оптимално и с находчивост. Липсва съпътстваща инфраструктура (заслони, места за пикник, платформи за наблюдения и др.), която да създава удобства и възможности за развитието на туристическия потенциал. От друга страна, уникалността на комплексната културна среда, включваща местното културно-историческо наследство, както и всички традиционни социални събития и явления, етнографски и фолклорни ценности, обичаи, вярвания, които дават цялостната картина на местния начин на живот, допълнително биха допринесли за изграждане на изключителен туристически продукт. Въпреки това, туристическият продукт, с изключение на град Велинград, е неразвит, силно фрагментиран със слабо информационно и рекламно осигуряване.

Транспортната инфраструктура на региона е сравнително добре изградена. През територията минава евроазиатският транспортен коридор, свързващ Западна Европа с Близкия Изток и Средна Азия, международната автомагистрала „Тракия“, която свързва Западна Европа и Истанбул, международната ЖП линия, свързваща Централна Европа с Азия. От гара Септември започва дековилната железница, минаваща през Община Велинград и свързваща Тракия с Родопите, Пирин и Рила. Основните центрове на общините се намират на разстояния до 100 км от две основни летища – „Враждебна“, София и „Крумово“, Пловдив и до едно за леки самолети – летище „Долна Баня“. За съжаление, състоянието на голяма част от шосейната инфраструктура се нуждае от реконструкция и основен ремонт. Нейната гъстотата е 48,7/100, а като дължина се равнява на 1193.3 километра. От цялата мрежа най-голям е процентът (73,05%) на 3-ти и 4-ти клас пътища, което потвърждава нуждата от реконструкция и ремонтна дейност в района.

Развитието на комуникационната мрежа в региона е сравнително добро. Телефонните постове покриват почти напълно населението на района. Мобилните услуги покриват основен процент от населението, като представителите на различните компании имат центрове в по-големите градове. Наблюдава се увеличение на процента от населението, ползващо компютри и интернет. Интернет доставчиците имат представителства в по-големите населени места. Съществуват представителства на кабелни и други телевизионни доставчици в централните и по-големите селища. Пощенските и куриерските услуги са също сравнително добре развити и представени от държавни и частни структури.

Районът е добре обезпечен отстрана на производство и разпределение на енергия. ВЕЦ/ПВЕЦ станцията, намираща се на нейната територия, е най-голямата в страната. Като цяло мрежата е сравнително добре развита с нужда за доразвиване и покриване на целия район. Инфраструктурата е остаряла и се нуждае от основни ремонтни дейности и модернизирани. Газификацията на района е ниско развита, като газифицирани обекти се срещат единствено в по-големите градове.

За водоснабдителната мрежа в региона може да се каже, че е със сравнително добро покритие, но не покрива цялата територия на населените места. Също така голяма част от мрежата е остаряла

и води до опасности за здравето на населението. Остарялата мрежа води и до огромни количества загуби на питейни води. Това води и до повишен процент на аварияте, допринасящо за невъзможността за създаване на качествена инфраструктура поради честите „закърпвания“ на мрежата. Канализационната система е недоизградена до липсваща на голяма част от територията. С изключение на минимален брой, липсват каквито и да е пречиствателни инсталации. Това води до изключително високо ниво на замърсяване на води, почви и въздух и опасност за здравето не само на жителите и посетителите на региона, но и за диви и отглеждани животни и растителни култури.

Подобно е положението и с управлението на отпадъците. Липсва култура и контрол за изхвърлянето на отпадъци на нерегламентирани места и създаването на незаконни сметища. Също така липсва адекватен контрол върху законните сметища и места за събиране на отпадъци. Съществува реална нужда от създаването на обществено мнение и позиция спрямо екологичните проблеми на общините, качествено регулиране и контролиране на замърсителите отстрана на властите и в допълнение представяне и внедряване на действия за изграждане на екологична култура на населението.

2. Описателен анализ на социално-икономическата ситуация

В секцията, на база вече упоменатите данни и факти ще се направи по-задълбочен анализ на общата социално-икономическа ситуация. От този анализ ще произлязат изводите от вече представените данни, които биха дали предпоставка за оформяне на целите на настоящата стратегия.

От анализа на данните за населението на района се създава прогноза за неговото увеличение и подмладяване. Това е породено от макар и слабите тенденции за увеличение броя на живородените и задържане в броя на заселилите се. Оттук произлиза и увеличението в естествения прираст от 996 през 2004 до 433 за 2008. Тук факторът миграция може да се обясни с търсене на обучение и реализация в по-големи центрове. От последното произлиза, че при подобряване на условията за работа и живот, този фактор би могъл да се намали. Въпреки това, взимайки негативната тенденция в нивото на заетост на национално ниво, породена от настъпилата финансова криза, може да се забележи, че и тук, както в цялата страна, нивото на безработни се е повишило. По официални данни на Бюрото по труда за януари 2010, средното ниво на безработица в региона е 17.69%, като най-високо е било нивото във Велинград с 26.1% и съответно 12.5% в Белово и 14.46% в Септември. За съжаление, много от тези хора са или без нужната квалификация, или тя не е достатъчно гъвкава, за да започнат работа в друга сфера. От друга страна, регионалните различия в условията и заплащане на труда стимулират допълнително миграцията извън малките общини. В последните години се забелязва тенденцията за повишаване на заетостта в частния сектор, както и повишаване на предприемачеството, където много от заетите и безработните лица се самонаемат в различни сфери на икономиката. Преимущество има селското стопанство, където много от предприемачите стартират и разработват фамилни аграрни стопанства. Това би обосновало и отскорошното възстановяване и провеждане на проучвания за създаване на нови трайни насаждения. По този начин се създава благоприятна среда в насока лозарство, особено с репутацията на региона като лозаро-винарски. От друга страна, благодарение на предимно планинските територии на МИГ в землищата на Белово и Велинград и тяхната експлоатация като мери и пасища, там би било обосновано развитие на животновъдството, докато територията на МИГ в землището на Септември би било благоприятно за развитие

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

на земеделието, като основно се наблегне за възстановяване репутацията на региона като лозаро-винарски. Въпреки това евентуалното развитие на региона като аграрен би било възможно единствено вследствие на огромни инвестиции и създаване на кооперативни организации. Създаването на сдружения би позволило по-високи инвестиции в съвременна техника и оттам намаляване на разходите за обработка на земята и културите и реализиране на по-високо количество и качество на продукцията, а оттам - по-високи доходи от продажба на реализираната продукция. По този начин би било възможно и покриване на изискванията за качество на ЕС. Въпреки тези доводи, реализирането на такива сдружения е от трудно до невъзможно поради негативния опит на фермерите от предишни подобни съюзи. Трудност представлява и множеството парцели на собственици, които никога на са се занимавали или вече не се занимават със земеделие. Голяма част от тези собственици са сменили местоживеенето си от селските към градски райони на страната. Друг негативен фактор за развитие, основно на земеделие, е лошото качество на напоителните системи в региона. Огромна част от тях са станали обект на кражби, а останалата част е рядко или напълно неподдържана. От друга страна, фамилните аграрни стопанства дават възможна перспектива за развитие на региона като селскостопански при евентуалното наблюдаване на екологично чисто производство. Така значително ще се повиши качеството на продукцията и популярността на региона като екологично чисто. Повишената атрактивност на региона също така ще спомогне развитието на туризма. Както видяхме, освен град Велинград, потенциал за развитие на туризъм има в целия регион на МИГ. Множеството минерални извори и възможности за балнеоложки туризъм допълнително допринасят за общия облик на региона. Освен балнеоложки и СПА туризъм, регионът разполага с изключителни природни дадености и ресурси и културно-историческо наследство. Като цяло територията предлага уникални възможности за развитие на рекреационен и лечебен, екологичен, селски, бизнес и конгресен, спортен, риболовен и ловен, събитийен, приключенски, религиозен, културен и планински туризъм. Заради уникалните си дадености спокойно може да се развие устойчив туристически продукт, където да се наблегне на малкия и среден бизнес/земеделие, произвеждащ уникална за региона продукция, която да се предоставя както на туристическите обекти (хотели, ресторанти и атракции), така и директно на посетителите на региона.

Подобни изводи могат да се направят и от следващата секция - SWOT анализ на територията на МИГ. SWOT анализът също така представя и мнението на хората на региона, тъй като основата му бе поставена по време на проведените форум сесии.

3. SWOT Анализ

силни и слаби страни, възможности и заплахите и анализ на проблемите

Анализът бе изготвен съвместно с участниците в събитията по изграждане на МИГ и планирането на тази стратегия за развитие. От него произлизат някои основни фактори, които са заложили в целта и приоритетите на стратегията.

Чрез взаимната работа по време на форум сесиите и работните срещи се визираща възможностите за развитие на територията. След конкретизиране на тези възможности участниците очертаха насоки за развитие в частичното подобряване на благоприятстващата базисна и социална инфраструктура, възстановяване и развитие селското стопанство чрез наблюдаване на екологично чисти и характерни местни земеделски и хранителни продукти и развитие на туризма чрез наблюдаване върху алтернативните форми на туризъм и създаването на устойчив туристически продукт.

За постигане на реални ползи от възможностите се налага адекватното използване на силните страни на региона. Чрез възползване от алтернативни форми на финансиране (чрез проекти, стимулиране на спонсорство, както и чрез реализиране на тази стратегия) ще се цели запазване, стимулиране и оптимално възползване от преимущества като добро географско местоположение, благоприятни природни дадености, плодородни почви, уникалните флора и фауна, богатото културно и историческо наследство и традиции. С реализиране на стратегията ще се цели максимално възползване от тези преимущества за постигане на качествен резултат при развитие на базисната инфраструктура, разширяване на туристическия продукт на региона, възстановяване на екологично чисти територии и характерни продукти за региона, възстановяване и развитие на културното и природно селско наследство.

При реализиране на възможностите чрез оптимално възползване от силните страни се обуславя и ограничаване на потенциала на заплахите. Така например, събития от глобален и регионален характер - глобално затопляне, демографски срив, социален срив, икономическа криза, липса на стимул за производство и селско стопанство и допълнително влошаване на инфраструктурата, са взети под внимание и се цели тяхното минимизиране. Чрез възползване от силни страни като: условия за развитие на земеделие и условия за развитие на туризъм и човешки ресурс, ще се осъществят възможности за подобряване на национално финансираната инфраструктура, субсидиране на земеделието, развитие на туризма, по-добра комуникация и партньорство, финансиране, а от тях ще се стигне до подобряване на социално-икономическата среда в региона и съответно минимизиране на заплахите от: икономическа криза, липса на стимул за производство и селско стопанство, демографски срив и социален срив.

Реална заплаха за осъществяване на възможностите за развитие са слабите страни на територията. В конкретния случай, чрез прилагане на СМР и внимателното използване на силните страни и оползотворяване на възможностите се цели именно справяне със слабости като недостатъчното финансиране, остарялата инфраструктура, ниското ниво на образование и информираност, неподдържането на историческите и културни паметници, ограниченото развитие на туристическия продукт и туризма, липсата на дестинационен маркетинг.

Чрез алтернативно финансиране и стимулиране на предприемачество, комуникация между отделните икономически единици, селско стопанство, туризъм, информираност и образование, както и подобряване на инфраструктурата, не само ще се ограничат слабите страни, а и ще се минимизира тяхното реално въздействие върху заплахите.

SWOT анализът, както и на събраните, оценени и анализирани данни за територията, изградиха ясна стратегическа рамка за развитие на територията. Нейните цели и приоритети са посочени в следващата секция.

IV. Цели на стратегията

За оформяне на визията и целите на стратегическата рамка бяха използвани вече представените данни и анализи. В допълнение бе използвана събраната информация от срещите с местни жители, бизнес и представители на властта и тяхната представа за развитие на региона. Така бе създадена желаната визия на региона, а за нейното постигане се определиха два основни приоритета със съответни цели и подцели. По този начин се създаде една цялостна йерархична рамка, подкрепяща основната визия за развитие на МИГ "Белово, Велинград и Септември".

Програма за развитие на селските райони 2007 - 2013
Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

1. Цели на стратегията и приоритети за развитие

Основна цел на територията:

Привлекателно място за живеене и туризъм на базата на устойчиво икономическо развитие, интегриращо разнообразен туристически продукт с характерни местни земеделски продукти.

За постигане на целта бяха определени два основни приоритета за развитие:

Приоритет 1: Създаване на нови възможности за заетост чрез разширяване на зоната на туризма от Велинград към останалите две общини, на базата на разнообразяването на туристическия продукт и интегрирането на земеделските, агроекологичните и неземеделските икономически дейности към него. (Съкратено название – Разширена туристическа зона с интегриран селски туризъм).

Приоритет 2: Развитие на благоприятстваща базисна и социална инфраструктура, която да подпомага разширяването на туристическата зона на територията и интегрирането на земеделието и останалите икономически дейности в нея.

Чрез прилагане на приоритетите оптимално ще се оползотворят силните страни на територията, както и ще се осъществи максимално използване на възможностите. Чрез прилагане на приоритетите се позволява не само развитие в насоки селско стопанство и туризъм, но и цялостно икономически, културно и социално.

Като стратегически документ, обхващащ територията на МИГ Белово, Велинград и Септември, настоящата стратегия не може да стои самостоятелно, а трябва да е, както идейно, така и приоритетно обвързана с общинските и национални планове за развитие. Разгледани бяха основните стратегически планове, свързани с развитието на територията и тази стратегия бе съобразена и с техните приоритети за развитие на региона.

2. Обвързаност

с цели в други планове и стратегически документи – местни, регионални и национални

При разработването на целите и приоритетите на СМР за територията бяха внимателно проучени съществуващите документи на местно, регионално и национално ниво. СМР допълва и доразвива заложените цели и приоритети в *Общинските планове за развитие на трите общини в периода 2007-2013 година*. Освен това е съобразена с някои местни документи като: *Стратегия за развитие на нови работни места в община Белово – юни 2007*; *Стратегия за развитие на устойчив туризъм в община Велинград и Велинградския туристически регион – август 2006*.

СМР за територията е в пряка връзка със Стратегията за развитие на област Пазарджик 2005-2015.

СМР за територията изцяло е съобразена с Националния стратегически план за развитие на селските райони 2007-2013 и Програмата за развитие на селските райони 2007-2013.

3. Специфични цели

За постигане на основната цел и изпълнение на приоритетите са нужни специфични зони на интервенция. Чрез постигане на резултати от тях ще се изпълнят желаните позитивни промени и постигане на приоритетите и оттам - на желаната визия за региона. В тази секция са представени тези специфични цели и са изброени мерки, по които ще може да се кандидатства за финансиране.

Към Приоритет 1: Разширена туристическа зона с интегриран селски туризъм

Цел 1: Разширяване на зоната на туризма от Велинград към останалите две общини и разнообразяване на туристическия продукт

Подцел 1: Развитие на туризма в периферията на община Велинград и в общините Белово и Септември.

Мерки: 311, 312, 313,

Подцел 2: Развитие на алтернативен туризъм с оглед разнообразяване на СПА-продукта на цялата територия - развитие на винен туризъм, велотуризм, екопътеки.

Мерки: 311, 312, 313,

Цел 2: Развитие на конкурентоспособно и екологично земеделие, горско стопанство и хранително-вкусова промишленост чрез интегрирането на тези дейности с туризма.

Подцел 1: Възстановяване и развитие на екологично чисти и характерни местни земеделски и хранителни продукти и интегрирането им в атрактивни туристически продукти.

Мерки: 121, 123

Подцел 2: Развитие на горския сектор чрез интегрирането му с туризма и в съгласие с опазване на околната среда.

Мерки: 226

Към Приоритет 2: Благоприятстваща базисна и социална инфраструктура в подкрепа на интегрирания селски туризъм

Подцел 1: Развитие на базисна инфраструктура в подкрепа на развитието на интегрирания селски туризъм и разширяването на туристическата зона.

Мерки: 321, 322

Подцел 2: Развитие на услуги, свързани с използването на комуникационни и информационни технологии, социална и културна инфраструктура в подкрепа на развитието на интегрирания селски туризъм и разширяването на туристическата зона.

Мерки: 321, 322

Подцел 3: Възстановяване и развитие на културното и природното селско наследство и интегрирането му в селския туризъм.

Мерки: 323

(Продължава в следващия брой)